

att alla Svenska, från inländsk ort kommande fartyg eller farkoster, hvars djupgående ej öfverstiger sex fot, eller hvars dräktighet ej går öfver sex svåra läster, måtte från lots- och infarts-penningar befrias.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1867.

Ola Larsson.

N:o 88.

Af Herr Rudberg: Om uppflyttning af Borgholms tvåklassiga pedagogi till treklassigt elementarläroverk och anvisande af härtill erforderliga medel.

Under de sist förflutna tjugo åren har vigten af folkets bildning och upplysning blifvit mer och mer allmänt erkänd och behjertad. Rikets Ständer hafva också med berömvärd frikostighet sökt sörja för beredandet af utvägar till tillfredsställande af det, äfven hos allmogens söner, alltmera vaknande behofvet af ökade kunskaper. De gamla läroverken hafva blifvit utvidgade och förbättrade och på många ställen nya inrättade. En naturlig och glädjande följd deraf har varit, att läroverken vunnit allt större förtroende och numera besökas af mångdubbelt flera lärjungar än för tjugo år sedan. Dervid har likväl visat sig den olägenhet, att många, särdeles bland de fullständiga elementarläroverken snart nog blifvit öfverfyllda. Man har sökt afhjelpa denna olägenhet genom inrättande af allt flera lektors- och adjunkts-befattningar vid dessa läroverk; men denna åtgärd har icke afhjelpat och kan icke afhjelpa alla de svårigheter, som äro en följd af ett allt för stort lärjungeantal. Rektor vid ett fullständigt läroverk med sex till åtta hundra lärjungar kan omöjligen egna dem alla behöflig vård och tillsyn. Att lärjungarne inom en klass vid samma läroverk fördelas på olika afdelningar och undervisas af olika lärare, kan icke heller vara fördelaktigt för undervisningens jemna gång. Den enda kraftiga utvägen att afhjelpa detta onda torde vara att i de trakter, som omgifva det fullständiga elementarläroverket, inrätta mindre läroverk, hvilka

kunna upptaga de lärjungar som nu öfverfylla det större läroverkets lägre klasser. Genom denna åtgärd vinnes också den fördelen, att barnen längre få kvarstanna under sina föräldrars vård och således icke så tidigt behöfva sändas till en ofta temligen aflägsen ort. De förhållanden, hvarpå jag nu fäst uppmarksamheten, torde i sin mån tala för, att den begäran om anslag till utvidgning af läroverket i Borgholm, som jag förra riksdagen framställde och som då vann Hedervärda Bonde-Ståndets bifall, men afslogs af de tre andra Stånden, nu må vinna större afseende. Redan för fyratio år sedan yttrar framlidne Prosten Ahlqvist i sin utförliga och noggranna beskrifning om Öland följande tänkvärda ord:

»En hufvudsaklig brist, icke blott för Borgholm, utan ock för hela Landet är saknaden af en *Allmän Scholänrrättning*. En långvarig klagan har med rätta deröfver blifvit förd, att en Ö med 25,600 människors folkmängd icke eger någon Lärdoms-Schola, hvarest den första undervisningen kunde besörjas. Nu deremot nödsakas Föräldrarne försända sina barn till Calmar ofta på sådane årstider, då Calmar Sund är nästan ofarbart och barnens lif och hälsa underkastade största våda. — Beräknar man vid Calmar Läroverk de Studerandes antal från Ön, så finner man att, under sednare tider, det knappt uppgått 16 Barn, nästan alla Prästbarn, hvilket tydligt bevisar, att Ölänningarne sällan vilja underkasta sina barn en sådan äfventyrlig uppfostran. Visserligen minskas härigenom de så kallade tärande Samhällsmedlemmarnas antal; men rättvisan af allas anspråk på cultur och innevånarnes moralitet, har, å andra sidan, så mycket mera lidit genom en sådan inskränkning.»

Under de fyra decennier, som förflytit sedan dessa ord yttrades, hafva för afhjelpandet af denna öfverklagade brist endast följande åtgärder blifvit vidtagna.

År 1840 inrättades i Borgholm en lägre apologistkola, som försågs med en enda lärare. Denna apologistkola förvandlades år 1860 till tvåklassig pedagogi och erhöi då tvänne lärare. Af i orten väl kända anledningar saknade detta läroverk i början af sin tillvaro allmänhetens förtroende, men har på sednare tiden och särdeles sedan det erhållit tvänne lärare vunnit ett sådant förtroende i allt högre grad. Undervisningen derstädes bedrifves för närvarande till den omfattning, att under hvart och ett af de närmast förflytna åren några lärjungar från pedagogien afgått till fjerdje klassen af Kalmar Högre elementarläroverk. Med det alltjemt tillvexande antalet lärjungar — antalet uppgår för närvarande till omkring 40 — blir det emellertid allt svårare och snart nog omöjligt för de vid denna pedagogi anställde tvänne lärare att bibehålla läroverket på denna ståndpunkt och fortfarande meddela undervisning åt tre klasser. De lägre klasserna af Kalmar läroverk — det

enda fullständiga läroverk, som kan komma i fråga att af Öländningar besökas — äro i hög grad öfverfyllda och kunna endast med stor svårighet upptaga flera lärjungar. Enligt katalogen öfver nyssnämnda läroverks alumner för höstterminen 1866 tillhörde 71 lärjungar fjerdje klassen, 75 tredje och 74 andra klassen.

Af dessa anledningar och med stöd af de skäl Prosten Ahlqvist anført, hvilka skäl ännu ega lika gällande kraft, som vid den tid, då de först uttalades, får jag vördsamt föreslå,

att Borgholms tvåklassiga pedagogi må förvandlas till ett treklassigt elementarläroverk och att således må anvisas dels Etttusen Riksdaler Riksmünt årligen till aflöning åt ytterligare en kollega och dels ett årligt belopp af Femhundra Riksdaler Riksmünt till löneförhöjning åt rektor derstädes, så att denne tjänsteman må, i likhet med rektorer vid andra treklassiga elementarläroverk, erhålla en aflöning af Tvåtusén Femhundra Riksdaler Riksmünt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1867.

E. J. Rudberg
från Kalmar län.

N:o 89.

Af Herr **Magnell**: Derom att vid de skolor, som icke af egna äldre fonder kunna till fullo bestrida kostnaderna för städning, ved och ljus, den uppkommande bristen må fyllas af de så kallade termins-afgifterna.

Då nu vid alla elementarläroverk, som ej ega för ändamålet disponibla egna äldre fonder, de inskrifnings-penningar, som 134 § af Kongl. Stadgan för elementarläroverken af 1859 omnämner, äro alldeles otillräckliga för betäckandet af kostnaderna för städning, ved och ljus, så att utöfver de numera rätt dryga afgifterna för hvarje termin af 5 R:dr till Byggnadskassan